

EU2013.LT

Európai bűnmegelőzési hálózat

EUCPN eszköztár-sorozat

4. rész

A családon belüli erőszak leküzdése az EU-ban – politikák és gyakorlatok

Az Európai Bűnmegelőzési Tudásközpont megvalósítására irányuló projekt keretében –
EUCPN titkárság, 2013. december, Brüsszel

Készült a „Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem egyedi program” elnevezésű európai uniós program pénzügyi támogatásával

Európai Bizottság – Belügyi Főigazgatóság

A családon belüli erőszak leküzdése az EU-ban – politikák és gyakorlatok

Előszó

Az EUCPN titkársága által publikált sorozat negyedik eszköztára a litván elnökség és a legjobb gyakorlattal foglalkozó 2013-as konferencia fő témájára, azaz a családon belüli erőszak megelőzésére összpontosít. Az eszköztár első része áttekintést nyújt az EU és a tagállamok jelenlegi politikájáról és jogszabályi intézkedéseiről, valamint általános tájékoztatást ad az adatgyűjtésről és a témához kapcsolódó uniós finanszírozási programokról. A második rész a bevált és ígéretes gyakorlatokra összpontosít, amelyeket 18 tagállam terjesztett be a 2013-as Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló versenyben. Különös figyelmet kapnak egyes fontos kérdések, amelyek gyakran kapcsolódnak a családon belüli erőszak eseteihez, és amelyeket Svédország, Belgium és Horvátország díjnyertes projektjeinek sikerült megoldani. A lefedett témák közé tartozik az áldozatoknak nyújtott segítség és az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek; az ügynökségek közötti együttműködés és a lánc-modell; valamint a korai megelőzés és az oktatás szerepe. Ezt követi a legjobb gyakorlattal foglalkozó 2013-as konferencián (Vilnius, 2013. december 11–12.) folytatott párbeszédok összefoglalója, valamint a konferencia utolsó fordulóján a EUCPN titkársága által meghívott részt vevő szakértők ide vonatkozó egyes következtetései. Végezetül, az eszköztár záró része tartalmazza az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló versenyben benyújtott projektek áttekintését.

A szokásoknak megfelelően az eszköztárak angol nyelven készülnek és az EUCPN honlapjának¹ könyvtár oldalán érhetőek el. A dokumentum széles körű terjesztésének és alkalmazhatóságának biztosítása érdekében az eszköztár második részét az EU számos nyelvére lefordították az Európai Bizottság, a Belügyi Főigazgatóság és a Fordítási Főigazgatóság támogatásával.

Jogi nyilatkozat

E kiadvány tartalma nem szükségszerűen tükrözi az Európai Unió vagy az Európai Községek egyetlen tagállamának, ügynökségének vagy intézményének hivatalos véleményét.

Szerzők

Az EUCPN titkársága a litván elnökséggel és az Európai Unió Tanácsával folytatott együttműködésben, 2013.

EUCPN titkárság

Waterloolaan / Bd. de Waterloo 76 1000 Brussels, Belgium

Tel.: +32 2 557 33 30, fax: +32 2 557 35 23

---

¹ www.eucpn.org

eucpn@ibz.eu – www.eucpn.org

Köszönetnyilvánítás

Ezen eszköztár az EUCPN titkársága², valamint a legjobb gyakorlattal foglalkozó 2013-as konferencia és az Európai Bűnmegelőzési Díj tekintetében nagyszerű munkát végző litván elnökség szoros együttműködésében készült el. Szeretnénk ezért hálánkat kifejezni Dalia Kedavičienė és az egész litván csoport hozzájárulásért, támogatásáért és visszajelzéseiért.

Ezen felül szeretnénk köszönetet mondani az EUCPN valamennyi nemzeti képviselőjének, helyetteseinek és az akadémiai kapcsolattartó pontoknak munkánk folyamatos támogatásért, tapasztalataik megosztásáért és az eszköztárhoz nyújtott információkért.

Különösen szeretnénk köszönetünket kifejezni azoknak a szakértőknek, akik a legjobb gyakorlattal foglalkozó konferencia szekcióülésein elnököltek és előadtak, hozzájárulva így ezen eszköztár tartalmához és következtetéseire: Anne Groenen (Thomas More Kempen, University College, Belgium), João Lazaro (az áldozatok támogató társulás, Portugália), Chiara Sgarbi (Modenai Egyetem, Reggio Emilia, Italy) és John Kwaks (European Organisation of Probation (CEP))

Szeretnénk hálánkat kifejezni Frédérique Fastré-nak (az Európai Bizottság Jogértvényesülési Főigazgatósága, D2 csoport – nemek közötti egyenlőség) és Marijke Weewautersnek (a belgiumi nők és férfiak közötti egyenlőség intézete), akik készségesen megosztották a témában szerzett tapasztalataikat, a tematikus dokumentummal kapcsolatban visszajeleztek és néhány nagyon hasznos megjegyzést tettek.

Végezetül szeretnénk köszönetet mondani a 2013-as Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny valamennyi résztvevőinek. Ahogy a korábbi, a legjobb gyakorlattal foglalkozó konferenciák és az Európai Bűnmegelőzési Díjért folyó versenyek során lenyűgözött bennünket a résztvevők mindennapos munkájuk terén mutatott elkötelezettsége és lelkesedése, valamint hajlandósága arra, hogy tapasztalatukat megosszák európai kollégáikkal. Önök valóban inspirációként hatnak mindenkire, akik a családon belüli erőszak megelőzésével és az ellene folytatott közdelemmel foglalkoznak. Köszönjük együttműködésüket!

EUCPN titkárság

---

² Készült a „Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem egyedi program” elnevezésű európai uniós program pénzügyi támogatásával, Európai Bizottság – Belügyi Főigazgatóság

Tartalomjegyzék

2. RÉSZ – bevált és ígéretes gyakorlatok: a legjobb gyakorlattal foglalkozó konferencia és az Európai Bűnmegelőzési Díj..... 6

1. A családon belüli erőszak elleni küzdelem terén bevált és ígéretes gyakorlatok – a 2013-as Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny témáinak és pályázatainak általános áttekintése..... 7
  - 1.1. Három projekt a figyelem központjában: az áldozatoknak nyújtott segítség és az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek, ügynökségek közötti együttműködés és a lánc-modell, valamint a korai megelőzés és az oktatás szerepe 9
    - 1.1.1. A családon belüli erőszak áldozatainak nyújtott segítség és az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek 10
    - 1.1.2. Az ügynökségek közötti együttműködés és a lánc-modell 12
    - 1.1.3. A korai megelőzés és az oktatás szerepe 15
  2. A legjobb gyakorlattal foglalkozó 2013-as konferencia ideiglenes következtetései17

A jövő kihívásai a családon belüli erőszak megelőzése terén – a tudás megosztása az EUCPN keretében..... 19

Egyéb hasznos (gyakorlati) információforrások és iránymutatások 22

I. melléklet – az EUCPN által rendezett, a legjobb gyakorlattal foglalkozó 2013-as konferencia következtetései és ajánlásai 23

Következtetések 23

- Általános következtetések 23
- Az elsődleges reagálással kapcsolatos taktikák és kötelező intézkedések 24
- Szociális segítségnyújtási mechanizmusok az erőszak áldozatai számára.....25
- Közvetítés a családon belüli erőszak tekintetében.....26
- Az erőszakos magatartás megváltoztatására irányuló programok és azok hatása a büntetések kiszabására 26
- Kockázatértékelés és annak hatása a védelem indokolására 27

A családon belüli erőszak megelőzésére vonatkozó ajánlások..... 27

- Általános ajánlások.....28
- Az elsődleges válaszadással kapcsolatos taktikák és kötelező intézkedések 29
- Szociális segítségnyújtási mechanizmusok az erőszak áldozatai számára.....29
- Közvetítés a családon belüli erőszak tekintetében.....30
- Az erőszakos magatartás megváltoztatására irányuló programok és azok hatása a büntetések kiszabására 30
- Kockázatértékelés és annak hatása a védelem indokolására 31

2. RÉSZ – bevált és ígéretes gyakorlatok: a legjobb gyakorlattal foglalkozó konferencia és az Európai Bűnmegelőzési Díj

A legjobb gyakorlattal foglalkozó konferencia minden év decemberében kerül megrendezésre, amelyre meghívást kapnak a gyakorló szakemberek és politikai döntéshozók Európa minden szegletéből.

A legjobb gyakorlattal foglalkozó konferenciához 2004 óta kapcsolódik az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny. Az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny célja, hogy a különböző tagállamok szakértőiből álló zsűri elbírálását követően díjazza a bevált és ígéretes gyakorlatokat a bűnmegelőzés terén.

Az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny valamennyi tagállam előtt nyitva áll, amely benyújt egy, a témával kapcsolatos projektet, kezdeményezést vagy intézkedéscsomagot, amelyet bűnmegelőzési céllal sikeresen végrehajtottak és amely megfelel a következő kritériumoknak (EUCPN, 2013a)³:

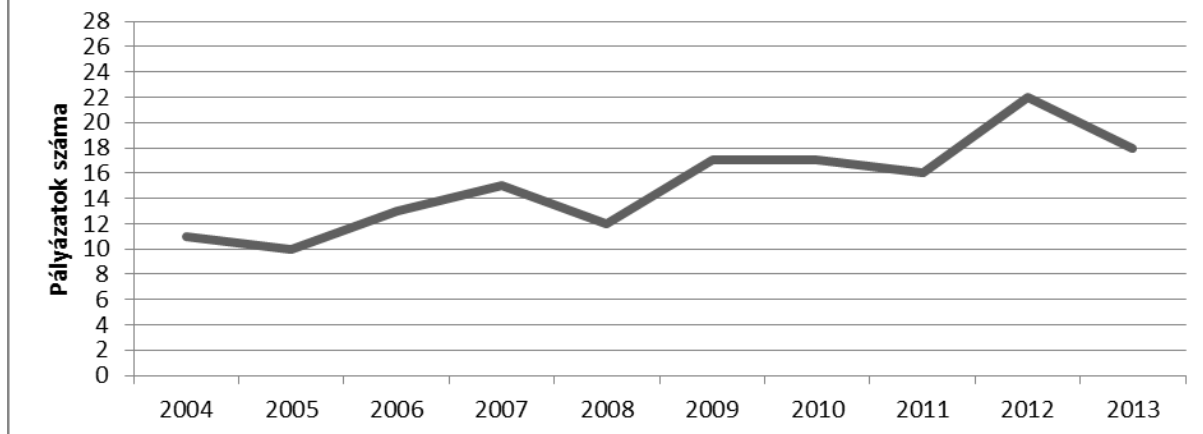
- i. A projektnek a mindennapos bűncselekmények vagy a bűnözéstől való félelem megelőzésére és/vagy csökkentésére kell összpontosítani a témán belül.
- ii. A projekteket értékelni kell és azoknak el kell érniük valamennyi vagy a legtöbb célkitűzésüket. A bűncselekmények csökkentésével vagy a biztonság növelésével járó hatások bizonyítékait magasabbra kell értékelni az egyéb jellegű eredményeknél.
- iii. A projektnek – amennyire csak lehetséges – innovatívnak kell lennie, valamint tartalmaznia kell új módszereket vagy új megközelítéseket.
- iv. A projektet – amikor lehetséges – a partnerek közötti együttműködésre kell alapozni.
- v. A projektnek megismételhetőnek kell lennie más tagállamokban működő szervezetek vagy csoportok által is. Ezért a beadványoknak tartalmazniuk kell a projekt pénzügyi költségeire vonatkozó információt, a finanszírozás forrását, az eljárás végrehajtását és a vonatkozó forrásanyagokat.

Az 1. ábra a 2004 óta az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló versenyben résztvevők számát mutatja.

---

³ EUCPN (2013a). Az Európai Bűnmegelőzési Díj odaítélésének és átadásának szabályai és eljárásai, 2013. júniusi változat [<http://www.eucpn.org/pubdocs/ECPA%20RoP%202013.pdf>]

Az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló versenyben részt vevő tagállamok (2004 – 2013)

1. ábra: A 2004–2013 között évente az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló versenyben résztvevők száma
Forrás: EUCPN honlapja

A legjobb gyakorlattal foglalkozó, Európa minden részéről érkező körülbelül 150 résztvevő jelenlétével évente megrendezett konferenciát és az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló versenyt költséghatékony eszközöknek lehet tekinteni, amelyek a hasonló kihívásokkal szembenező más városokban, önkormányzatokban, országokban és szervezetekben bevált bűnmegelőzési ötletek megosztására szolgálnak. 2012 óta a nyertes kezdeményezés 10 000 euró, a két másik színvonalas pályázat pedig egyenként 5 000 euró pénzjutalomban részesül (EUCPN, 2013b)⁴. Az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny teljes eljárási szabályzata az EUCPN honlapjáról⁵ tölthető le.

1. A családon belüli erőszak elleni küzdelem terén bevált és ígéretes gyakorlatok – a 2013-as Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny témáinak és pályázatainak általános áttekintése

Az idei Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló versenyt a litván elnökség rendezte 2013. december 11–12. között Vilniusban, Litvániában. Az általános téma a **családon belüli erőszak megelőzése** volt. A 2013 júliusában közzétett pályázati felhívás a családon belüli erőszakot a következőképp határozta meg: „nemre vagy szexuális beállítottságra való tekintet nélkül az intim partnerek vagy más családtagok fenyegető magatartása, illetve az általuk elkövetett erőszak vagy bántalmazás. Bárki válhat a családon belüli erőszak áldozatává, amely korra, nemre, fajra, szexuális beállítottságra, anyagi vagy földrajzi helyzetre való tekintet nélkül előfordulhat bármilyen típusú kapcsolatban.”

⁴ EUCPN (2013b). Az európai bűnmegelőzési hálózat (EUCPN): Bűnmegelőzési tevékenységek uniós, nemzeti és helyi szinten. EUCPN Secretariat (eds.), *EUCPN Thematic Paper Series*, no. 4, Brussels: European Crime Prevention Network. [http://www.eucpn.org/download/?file=EUCPN_Thematic_Paper_no4_EUCPN-Crime_prevention_activities_at_the_EU_national_and_local_level.pdf&type=8]

⁵ Lásd: <http://www.eucpn.org/pubdocs/ECPA%20RoP%202013.pdf>

Az elnökség úgy határozott, hogy a figyelem központjába a családon belüli erőszak hat altémáját helyezi:

1. az erőszakos magatartás megváltoztatására irányuló programok, és azok hatása a büntetések kiszabására;
2. szociális segítségnyújtási mechanizmusok az erőszak áldozatai számára;
3. kockázatértékelés, és annak hatása a védelem indokolására;
4. közvetítés a családon belüli erőszak tekintetében;
5. az elsődleges reagálással kapcsolatos taktikák és kötelező intézkedések;
6. az áldozatok védelmének jogorvoslati és technikai eszközei.

Ezidáig a második legnagyobb számú, azaz összesen 18 ország nyújtott be projektet a hatból négy altémában: az erőszakos magatartás megváltoztatására irányuló programok, szociális segítségnyújtási mechanizmusok, kockázatértékelés és taktikák. Ezen felül egyes országok a családon belüli erőszakkal foglalkozó további – összesen tíz – projekteket osztottak meg.

2013. november 11–12-én az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny zsűrije a litvániai Vilniusban találkozott, hogy értékelje az idei versenypályázatokat. Az előírásoknak megfelelően a zsűri i. a jelenlegi uniós elnökséget, ii. az előző uniós elnökséget és iii. a következő két uniós elnökséget képviselő nyolc tagból áll, és egyetlen tagállamot sem képviselhet kettőnél több tag. Az idei zsűri tagjai a következők voltak:

- Evaldas Visockas és Kristina Smirnova Litvániából
- Doncha O’Sullivan és Trevor Noonan Írországból
- George Halivopoulos és Anastasia Chalkia Görögországból
- Nicola Palmiero és Isabella Mastropasqua Olaszországból

A zsűri elnöke Dalia Kedaviciene volt, aki a litván elnökség alatt az EUCPN elnöki feladatait látta el. Neki Rosita Vanhauwaert és Belinda Wijckmans, az EUCPN titkárai nyújtottak segítséget.

Az eszköztár 3. része tartalmazza az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny pályázatainak adatlapjait. A következő szakasz közelebbi betekintést ad abba a három projektbe, amelyeket az idei zsűri különösen kiemelkedőnek tartott.

1.1.Három projekt a figyelem központjában: az áldozatoknak nyújtott segítség és az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek, ügynökségek közötti együttműködés és a lánc-modell, valamint a korai megelőzés és az oktatás szerepe

A zsűri valamennyi projektet kiemelkedőnek találta, és értékelte a családon belüli erőszak megelőzésére irányuló erőfeszítéseit, azonban három projekt a zsűri szerint kiemelkedett a többi közül. Ezek a következők:

A 2013-as Európai Bűnmegelőzési Díj nyertes svéd projektje, amely a kapcsolatokon belüli erőszakkal foglalkozó központra vonatkozik. A projektet Stockholm városának szociális szolgálata vezette. A zsűri elismerően nyilatkozott a projekt által alkalmazott tudományos megközelítésről, az áldozatokra helyezett közvetlen hangsúlyról és a projekt integrált megközelítéséről. A projekt egyértelmű és konkrét célokat tűz ki, szerény

beruházás mellett, miáltal más városokban és régiókban is könnyen megvalósíthatóvá válik. A külső értékelés úgy találta, hogy a vádemelési arány nőtt azokban az esetekben, amelyekben a kapcsolatokon belüli erőszakkal foglalkozó központot is bevonták, ami mutatja annak eredményességét.

A belga „CO3” projekt a „legjobb együttműködés” a zsűri dicséretében részesült. A projektet Antwerpen tartomány és város vezette. Annak ellenére, hogy egy kissé költséges kísérleti projektről van szó, a zsűri jó példának ítélte a családon belüli erőszakkal foglalkozó szolgálatok közötti összhang elérése tekintetében. A projekt módszertana szilárd, figyelemreméltó problémaelemzést végzett, és nemcsak az áldozatokra és az elkövetőkre, hanem az

egész családra helyezi a fókusz. Ígéretes projektről van szó, amelyre érdemes néhány év múlva visszatérni.

A horvátországi „Erőszakmentes élet” projekt a „legjobb korai megelőzés” a zsűri dicséretében részesült. A projektet a horvát belügyminisztérium és az Egyesült Nemzetek horvátországi Fejlesztési Programja

vezeti együttműködve egyes helyi nem kormányzati szervezetekkel és az önkormányzatokkal. A zsűri kifejezetten értékelt, hogy a projekt a fiatalok körében történő korai megelőzésre összpontosít. A projekt célja, hogy foglalkozzon a nők hagyományos megítélésével és így a generációkon át tartó ciklusok megtörésével, ami rendkívül értékes célkitűzés. A szilárdabb alátámasztás érdekében hasznos lenne több információt kapni a tényleges hatásokról.

Ezen és a további benyújtott projektek részletes leírásáért lásd a 3. részt, illetve az EUCPN honlapját⁶:

A következő szakaszban a figyelem középpontjába olyan fontos kérdések kerülnek, amelyek gyakran kapcsolódnak a családon belüli erőszak eseteihez, és amelyekkel a díjnyertes svéd, belga és horvát projektek foglalkoznak.

1.1.1. A családon belüli erőszak áldozatainak nyújtott segítség és az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek

A kapcsolatokon belüli erőszakkal foglalkozó svéd központot annak érdekében hozták létre, hogy segítséget nyújtson a családon belüli erőszak áldozatainak, javítsa a rendőrség, a szociális szolgálatok és az ügyészség közötti együttműködést, és támogassa az áldozatokat, hogy feljelentést tegyenek és panaszukat végigvigyék a büntetőjogi rendszeren, potenciálisan több vádemelést és elítélést eredményezve. Ez utóbbi gyakran jelent gondot a családon belüli erőszak eseteiben: az áldozatok nem hajlandók, illetve nem képesek a büntetőjogi rendszerhez fordulni, aminek eredményeként az esetek „elvesznek” valahol út közben. Ezek az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek.

A be nem jelentett esetek mellett a családon belüli erőszaknál igen magas a kockázata annak, hogy az ügyek nem mennek végig a jogi eljárások teljes folyamatán. Ennek az áldozatokkal vagy a rendszerrel kapcsolatos tényezők lehetnek az okai: például az, amilyen módon a rendőrség, vagy más szociális vagy jogi hatóságok a panaszokat kezelik, az ügyészség és a bíróság által hozott határozatok, illetve maguk az áldozatok által hozott döntések (Hester & Westmarland, 2005⁷). A svéd példában a 2002 és 2006 között a rendőrségnek bejelentett családon belüli erőszak eseteinek többségében az eljárást elegendő bizonyíték hiányában megszüntették, ami azt jelentheti, hogy az áldozat nem akart részt venni a nyomozásban, vagy nem voltak tanúk, illetve dokumentált sérülések stb. Az áldozatok védelme és az elkövetőkkel szembeni büntetőeljárások és a rájuk kiszabott büntetések, valamint az elrettentés és az újbóli áldozattá válás megelőzése vonatkozásában könnyen érthető, hogy az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek jelentős kihívást jelentenek a büntetőjogi rendszer valamennyi résztvevője számára.

A családon belüli erőszak vonatkozásában az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek elleni küzdelem a 2012-es ciprusi elnökség egyik prioritása volt. *A családon belüli erőszak vonatkozásában az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek elleni küzdelem területén alkalmazandó legjobb rendőrségi gyakorlatokról szóló uniós*

---

⁶ Lásd: <http://www.eucpn.org/eucp-award/entries.asp?year=2013>.

⁷ Hester, M. & N. Westmarland (2005). *Tackling Domestic Violence: effective interventions and approaches*, Home Office Research Study 290, London: Home Office Research, Development and Statistics Directorate.

kézikönyv (az Európai Unió Tanácsa, 2012a⁸; 2012b⁹) előkészítése során a ciprusi rendőrség jelentést készített (Pavlou, Zobnina & Veis, 2012¹⁰), amely egy széles körű szakirodalmi áttekintést és a különféle uniós országok meglévő stratégiáinak és bevált gyakorlatainak elemzését tartalmazta. E jelentés és a kézikönyv szerint az áldozatok növekvő együttműködése és az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek arányának csökkentése terén legígéretesebb és legsikeresebb megközelítések számos közös jellemzőn osztoznak, amelyeket a kapcsolatokon belüli erőszakkal foglalkozó központra irányuló svéd projektben is megtalálhatók, ahogyan azt az alábbi 2. táblázat is mutatja.

A ciprusi rendőrség jelentése	A kapcsolatokon belüli erőszakkal foglalkozó svéd központ
Ügynökségek közötti együttműködés a családon belüli erőszak eseteit kezelésében érintett különböző ügynökségek között	A kapcsolatokon belüli erőszakkal foglalkozó svéd központ egységes kapcsolatot biztosít az állami ügynökségek, elsősorban a rendőrség, a szociális szolgálatok és az ügyészség között, valamint az áldozatok és ezen ügynökségek között.
Az áldozatok biztonságát hangsúlyozó megközelítés elsősorban az áldozatok biztonságát biztosítja a teljes eljárás során, növelve így az áldozatok hajlandóságát arra, hogy együttműködjenek a büntetőjogi rendszerrel.	A svéd központ az áldozatoknak öt alkalommal nyújt tanácsadást, azonnali pszichoszociális segítséget kínál, biztosítja a szociális szolgálatokkal, az egészségügyi ellátással és a rendőrséggel való kapcsolatot, és a sérülések dokumentációját.
Eseti alapú testre szabott megközelítés (pl figyelembe véve a gazdasági, kulturális és etnikai különbségeket) az egyenmegoldás elvének alkalmazása helyett	Egy szociális munkás a bűncselekménynek – partner által elkövetett vagy becsületbeli erőszaknak – a rendőrséghez történő bejelentését követő 48 órán belül felveszi a kapcsolatot az áldozatokkal, meghallgatja őket a helyzetükkel kapcsolatban és reagál rá
Az eljárások átláthatósága , például az ügy tekintetében kellő időben adott információk és a jogaikról nyújtott tájékoztatás révén	A tanácsadás során a központ tájékoztatás nyújt a jogi eljárásról, a rendőrséggel fennálló kapcsolatról, valamint segít alaposan megismerni a rendőrség, az ügyészség és a bíróságok munkáját.

⁸ Az Európai Unió Tanácsa (2012a). *A Tanács 2012. december 6-i következtetései a nőkkel szembeni erőszak elleni küzdelemről és a családon belüli erőszak áldozatainak segítéséről*

[http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/134081.pdf]

⁹ Az Európai Unió Tanácsa (2012b). *A családon belül erőszak vonatkozásában az igazságszolgáltatás folyamatából kikerülő esetek elleni küzdelem területén alkalmazandó legjobb rendőrségi gyakorlatokról szóló uniós kézikönyvtervezet*, 12719/2/12 REV 2 ENFOPOL 239.

¹⁰ Pavlou, S.E., A. Zobnina & Veis (2012). *Overcoming attrition in domestic violence cases (provisional edition)*, Nicosia: Ciprusi Rendőrfőkapitányság

[[http://www.eucpn.org/download/?file=Attrition_Report\(Provisional\)_Veis_C_CyPol.pdf&type=8](http://www.eucpn.org/download/?file=Attrition_Report(Provisional)_Veis_C_CyPol.pdf&type=8)]

<p>Az áldozatok bevonása és szükségleteik kielégítése, mindez a lehető legnagyobb mértékben</p>	<p>A tanácsadás tényalapú munkamódszerekre épül és eredményorientált. A tanácsadás során bevonják az áldozatokat, hogy a változási folyamat részesének érezhessék magukat, és ahelyett, hogy passzívnak és gyengének neveznék őket, inkább az ellenállásukat igyekeznek megerősíteni.</p>
--	---

2. táblázat A ciprusi rendőrség jelentésében és a 2013-as Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny kapcsolódó svéd pályázatában azonosított sikeres fellépések fő jellemzői (az Európai Unió Tanácsa, 2012b: 13)

A svéd pályázati projekt külső értékelése azt mutatta, hogy a központ által kezelt esetek 42%-a eredményezett vádemelést, összevetve azon esetek 24%-ával, amelyekben a központ nem volt érintett. Ezen felül a központ által támogatott áldozatok visszajelzései nagyon pozitívak voltak, és javult az együttműködés a rendőrség, a szociális szolgálatok és az ügyészség között

1.1.2. Az ügynökségek közötti együttműködés és a lánc-modell

A svéd projekthez hasonlóan a belga CO3 projekt is az ügynökségek közötti együttműködésre épít, hidat képezve a helyi közigazgatási hatóságok (pl. Antwerpen tartomány és város), a rendőrség és a bíróságok, valamint a szociális szolgáltatások munkája között. A CO3 azonban még egy lépést tesz az átfogó vagy integrált megközelítéssel, és kialakít egy *szervezetek feletti* együttműködést, amely az ügyfelet helyezi a figyelem központjába: a **C**lient-oriented **O**rganisation involving **3** partners, azaz ügyfélközpontú szervezetet 3 partner részvételével.

A családon belüli erőszak számos területet és szolgáltatást érint: egészségügy, igazságszolgáltatás, jólét, stb. A több ügynökségen alapuló megközelítésnek a családon belüli erőszak leküzdése érdekében történő kialakítása abból a gondolatból ered, hogy jól szervezett együttműködéssel többet lehet elérni, mint amire az egyes szervezetek önállóan képesek lennének (Wyckmans et al., 2012¹¹). Ez egyes szervezetek vagy szolgáltatások között az együttműködés révén elmosódnak a korlátok, ezért új meglátások születhetnek, ugyanakkor mindez kihívást jelenthet, különösen a büntetőjogi rendszer és a jóléti szolgálatok céljainak és alapvető elveinek összehangolása, illetve a források elosztása szempontjából. (Hague, 1997¹²; Rosenbaum, 2002¹³; Verhoeven et al., 2007¹⁴).

A partnerség hatékony és eredményes működésének biztosítása érdekében úgy tűnik, hogy az együttműködésnek nagyobb kötőerővel kell rendelkeznie egy laza hálózaton keresztül történő nem hivatalos információcserénél (Logar, 2006¹⁵). E közelebbi (kötelező

¹¹ Wyckmans, D., J. Goedee & S. van Sommeren (2012). *Form a chain, break the circle – A phased entry plan for successful multi-agency collaboration in tackling domestic violence*, Hasselt: the Executive of the Provincial Council of Limburg.

¹² Hague, G. (1997). Smoke screen or leap forward: interagency initiatives as a response to domestic violence. *Critical Social Policy*, 17(53), 93-109. o.

¹³ Rosenbaum, D. (2002). Evaluating multi-agency anti-crime partnerships: theory, design, and measurement issues, *Crime Prevention Studies*, 14, 171 – 225. o.

¹⁴ Verhoeven, B., G. Vanderstraeten & K. De Groof (2007). Samenwerking tussen CAW, politie en justitie. De Groof, K. & T. De Gendt (eds.), *Kans op slagen – Een integrale kijk op geweld in gezinnen*, Leuven: LannooCampus. [csak holland nyelven]

¹⁵ Logar, R. (2006). *Bridging gaps: From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation to tackling domestic violence*, Bécs: Az Európai Nők az Erőszak Ellen koordinációs irodája

érvényű) kapcsolatok létrehozása és a résztvevő partnerek munkájának koordinálása érdekében egy lánc-modellt vezettek be.

A lánc-modellel kapcsolatos elképzelés szerint a különféle partnerek munkafolyamatait megfeleltetik a közös céllal, hogy az együttműködés középpontjába az ügyfél kerüljön. Ahogy Wyckmans és szerzőtársai (2012) – Logar (2006) és Cropper és társai (2008)¹⁶ által inspirálva – kiemelik, az együttműködés intenzitása különbözhet attól függően, hogy egyéni tevékenységeiket hogyan integrálják, valamint forrásaikat és az eredményekkel kapcsolatos felelősségüket milyen módon osztják meg. A szerzők az együttműködés négy típusát különböztetik meg, az intenzitásuktól függően (2012: 52-53):

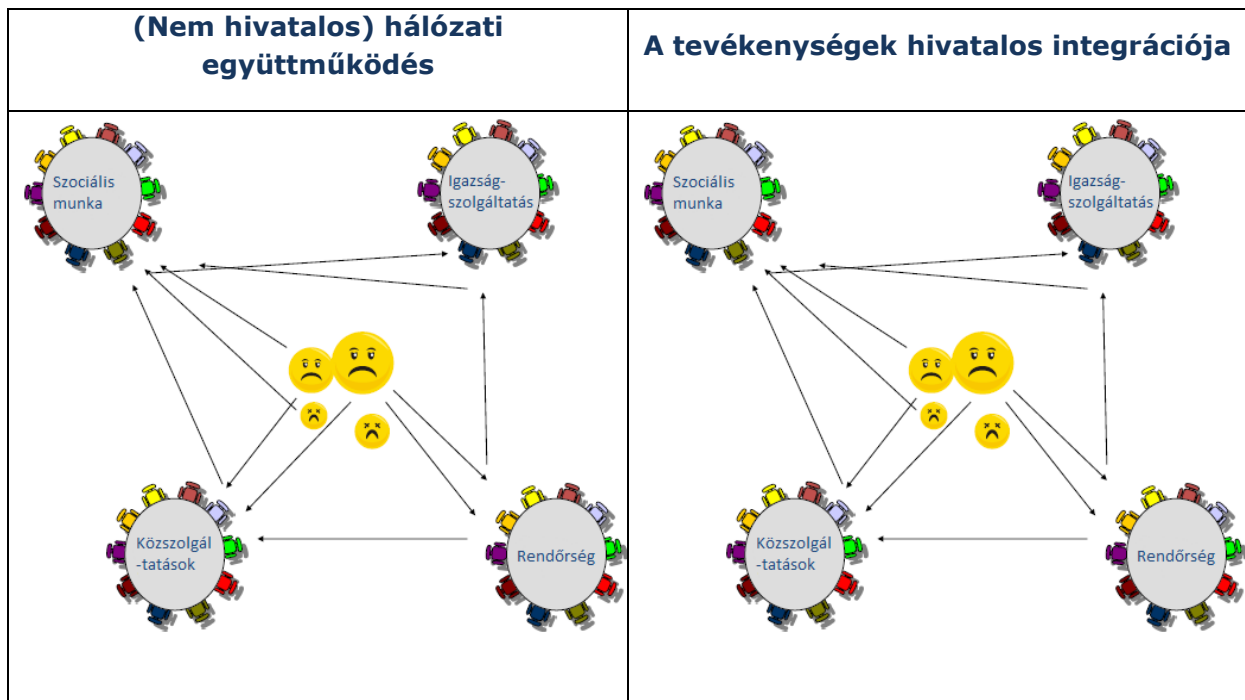
- **Együttműködés:** a szolgáltatások/szervezetek nem hivatalos, laza hálózata, a tevékenységek integrálása és a források vagy a feladatok megosztása nélkül.
- **Koordináció:** továbbra is önkéntes hálózat közösen meghatározott problémákkal és a tevékenységek szervezeti szintű integrációjával. A források továbbra is megosztottak és nincs feltétlenül kölcsönösen megosztott felelősség. A holland védett házak (Veiligheidshuizen) említhetők példának az ilyen szintű együttműködés esetében.
- **Társulás:** egy hivatalosabb és ambiciózus hálózat elfogadott cselekvési tervvel és közös célokkal. A források és feladatok többnyire megosztottak.
- **Integráció:** egy új közös szerkezetben működő hivatalos hálózat, napi szinten együttműködve, közös küldetéssel, integrált tevékenységgel, megosztott forrásokkal és az eredményekkel kapcsolatos kölcsönös felelősséggel. Az említett példák közé tartoznak a korai előrejelzési rendszerek (Egyesült Királyság) (lásd még: Robinson, 2006)¹⁷, Family Justice Centres (USA, UK) and CO3 (BE).

A CO3 projektben a különböző partnerek egy közös cselekvési tervből indulnak ki, amelynek központjában a család helyezkedik el. Az „ügyfélnek” (ez esetben a családnak) nem kell szervezetről szervezetre járnia, ami általában a „bevezető” beszélgetések és eljárások megisméltését jelenti minden egyes szervezetnél, így a több ügynökséget tömörítő partnerség egységesen összpontosít a családra, és csupán egyetlen „felvételi” eljárásra van szükség a tevékenységek teljes láncolatának beindításához. Ez az alábbi 2. ábra szemlélteti.

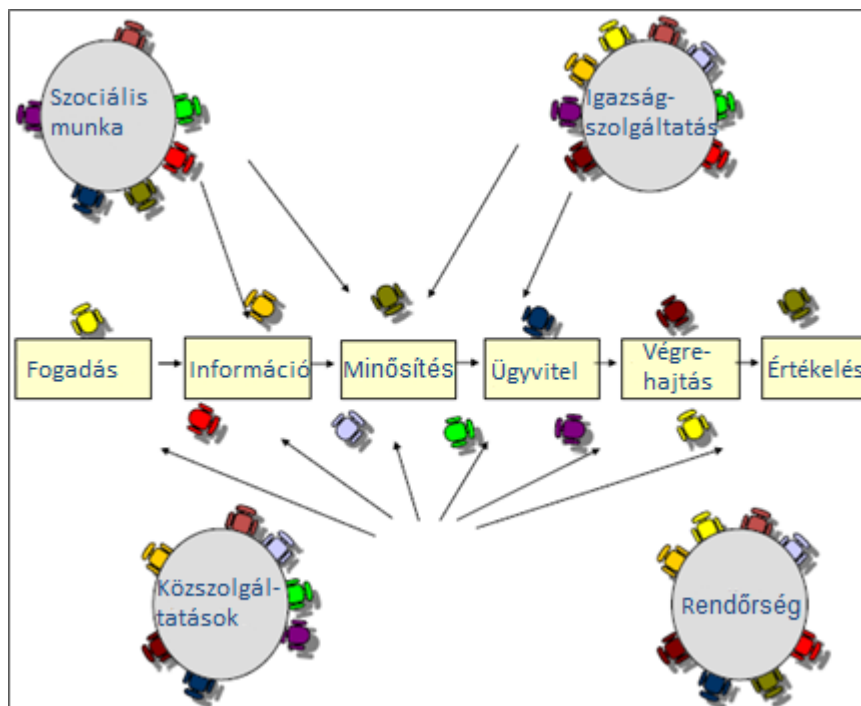
¹⁶ Cropper, S., M. Ebers, C. Huxam & P. Smith Ring (2008). Introducing Interorganizational Relations. In (eds.): *The Oxford Handbook of Inter-Organizational Relations*, Oxford: Oxford University Press.

¹⁷ Robinson, A.L. (2006). Reducing repeat victimization among high-risk victims of domestic violence. The benefits of a coordinated community response in Cardiff, Wales. *Violence Against Women*, 12(8), 761 – 788. o. A korai előrejelzési rendszerekre vonatkozó további információért lásd: http://www.caada.org.uk/marac/Information_about_MARACs.html

2. ábra: A szolgálatok nem hivatalos együttműködése kontra integrált ügyfélközpontú megközelítés
 Forrás: A CO3 bemutatása a legjobb gyakorlattal foglalkozó konferencia keretében, 2013. december 12.¹⁸

Ahogy említettük, a lánc-modell azt jelenti, hogy közös munkafolyamat irányítja a munkacsoport tevékenységeit akkor, amikor családon belüli erőszak esete kerül bejelentésre. Ahogy az alábbi 3. ábra is mutatja, a CO3 esetében a csoportnak a különféle érintett szervezeteket képviselő különböző tagjai fizikailag is egy helyen dolgoznak, továbbá a partnerség megerősítése, valamint a hatékonyság és eredményesség növelése érdekében egy közös regisztrációs eszközt alkalmaznak.

¹⁸ A teljes ismertetőért kattintson a következő linkre:
http://www.eucpn.org/download/?file=2013_ECPA_PPT_BE.pdf&type=18

3. ábra: A CO3 lánc-modellje

Forrás: A CO3 bemutatása a legjobb gyakorlattal foglalkozó konferencia keretében, 2013. december 12.¹⁹

Az alábbi 3. ábra is mutatja, hogy az eset bejelentésétől kezdődően az információk feldolgozásában, a probléma és a kockázat értékelésében, az érintett család erősségére összpontosító cselekvési terv kidolgozásában és végrehajtásában, valamint a beavatkozás hatásainak értékelésében a teljes csoport részt vesz. A folyamat során kijelölik az ügy egyéni felelősét, aki szorosan nyomon követi a fejleményeket.

A CO3 projekt jelenleg is a kísérleti szakaszban van. A hatásvizsgálat 2014-ben várható.

1.1.3. A korai megelőzés és az oktatás szerepe

A horvátországi „Erőszakmentes élet” projekt a 13–14 éves fiatalokat célozza meg az iskolai interaktív műhelyek, koncepcionális művészeti programok és a fiatalok közötti interaktív viták révén. Ezen felül a projekt számos figyelemfelkeltő kampányt is magában foglal, amelyben részt vesznek a helyi közösségek ismert személyei és híres művészek is. A projekt célja az, hogy egy erőszakmentes és toleráns kultúrát alakítson ki azáltal, hogy tájékoztatást ad az erőszak okairól és következményeiről, és arról, milyen lépésekre van szükség azokban az esetekben, amikor erőszakos vagy más negatív eseményekkel néznek szembe. A projekt foglalkozik a személyek közötti kapcsolatokkal, hogy a személyes és erőszakmentes részvétellel megelőzhető legyen az erőszak generációkról generációkra történő továbbadása.

A kutatások azt mutatják, hogy az oktatás keretében zajló elsődleges megelőzési programok segíthetnek a hozzáállás megváltoztatásában, az ellenállóképesség kialakításában és iránymutatást adhat az egészséges kapcsolatok kialakításához (Hester & Westmarland, 2005²⁰; Gadd et al., 2013²¹). Általánosan elismert tehát e programok fontossága és az oktatási rendszernek a nők elleni és a családon belüli erőszak társadalmi elfogadottságának visszaszorítása terén betöltött szerepe. Például a *nőkkel szembeni erőszak elleni küzdelemről és a családon belüli erőszak áldozatainak segítéséről szóló következtetéseiben*²² az Európai Unió Tanácsa felszólította az Európai Parlamentet, az Európai Bizottságot és a tagállamokat arra, hogy *szenteljenek figyelmet a nőkkel szembeni erőszak elsődleges megelőzésére, többek között elismerve, hogy az oktatási rendszer a szocializáció elsődleges forrása, valamint a tradicionális, kulturális és társadalmi normák kulcsfontosságú terjesztője, amelyek olyan negatív elemeket is tartalmazhatnak, mint például a nemi sztereotípiák és a merev nemi szerepek, amelyek a nőkkel szembeni erőszakhoz vezethetnek.*

Az iskola-alapú prevenciós programok gyakran a kamaszkorúak közötti kapcsolatokon belüli, illetve a randevúzás közben elkövetett erőszakra összpontosítanak. Ezeket a programokat arra tervezték, hogy segítséget nyújtsanak a serdülők számára az egészséges partnerkapcsolatok kialakításában, és az erőszakos viselkedési minták

---

¹⁹ A teljes ismertetőért kattintson a következő linkre:

http://www.eucpn.org/download/?file=2013_ECPA_PPT_BE.pdf&type=18

²⁰ Hester, M. & N. Westmarland (2005). *Tackling Domestic Violence: effective interventions and approaches*, Home Office Research Study 290, London: Home Office Research, Development and Statistics Directorate.

²¹ Gadd, D., C.L. Fox, M.-L. Corr, I. Butler & J. Bragg (2013). *From boys to men project: overview and recommendations*. [<http://www.boystomenproject.com/wp-content/uploads/2013/10/Recommendations.pdf>]

²² Elfogadva 2012. december 6-án,

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/134081.pdf

megelőzésére, amelyek felnőttkorig is eltarthatnak (De La Rue et al., 2013²³). A kapcsolaton belüli erőszak terén az oktatáson keresztül zajló korai (elsődleges és másodlagos) megelőzési programok azonban jelentős mértékben eltérnek, és a (hosszú távú) hatásaik nem mindig meggyőzőek vagy mérhetőek egyszerűen (lásd pl., Fellmeth et al., 2013²⁴; WHO, 2009²⁵). Az ilyen korai megelőzési programokban részt vevő fiatalokat több éven át kell nyomon követni ahhoz, hogy megállapíthatóvá váljon, vajon ezek a programok hatékonyan csökkentették-e a (családon belüli) erőszakot, és gyakran hiányoznak az ilyen adatok (Wolfe & Jaffe, 1999²⁶).

A Gazdaság- és Társadalomkutató Tanács által finanszírozott, egyesült királysági *From Boys to Men*²⁷ (Fiúkból férfiak) kutatási projekt azt próbálja felderíteni, miként érhető el, hogy kevesebb fiatal férfi váljon a családon belüli erőszak elkövetőjévé (Gadd et al., 2013). Az 1200 13–14 éves körében végzett felmérés alapján a kutatók arra a következtetésre jutottak, hogy mind a fiúk, mind pedig a lányok jelentős mértékben kapcsolják össze a kapcsolaton belüli erőszak elkövetőjévé vagy áldozatává válást azzal, hogy otthon a szüleik között érzelmi és/vagy fizikai erőszakot tapasztaltak-e (Fox et al., 2013²⁸). Más szavakkal azok, akik a saját kapcsolatukban áldozattá váltak, nagyobb valószínűséggel váltak elkövetővé, összevetve azokkal, akik nem voltak áldozatok, továbbá azok, akik családjukon belül szintén nagyobb valószínűséggel jelezték, hogy a saját kapcsolatukban áldozattá vagy elkövetővé váltak, összevetve azokkal, akik sohasem tapasztaltak otthon erőszakot. Ezen felül az eredmények azt mutatták, hogy az érintettek – különösen a fiúk – jelentős korlátok miatt nem kérik a felnőtt szakemberek segítségét akár áldozatként, elkövetőként vagy szemtanúként.

A Daphne III program keretében finanszírozott másik uniós projekt az egyesült királysági, franciaországi és spanyolországi iskolákban zajló, a családon belüli erőszak megelőzésével foglalkozó oktatási programokat vizsgálta 10–11 évesekből, valamint 13–14 évesekből álló fókuszcsoporthoz alapozva (Fox et al., 2014²⁹). Az első eredmények alapján a következő három területre kell figyelni: i. a program tartalma, ii. oktatási módszerek és iii. oktatók/segítők. Ezeknek az egyesült királysági fókuszcsoporthoz az eredményeire építve a kutatók az alábbi előzetes következtetésre jutottak:

- **A program tartalma:** Az oktatóknak tisztában kell lenniük azzal, hogy különbség van a kérdéssel kapcsolatos nagyobb tudatosság és annak jobb megértése között. A nemekkel kapcsolatos kommunikációs hibákra is figyelni kell. Azáltal például, hogy a férfiakra elkövetőként, a nőkre pedig áldozatokként összpontosítanak, a fiúk elveszíthetik érdeklődésüket a téma iránt. A nemekkel kapcsolatos kérdéseket elővigyázatosan és átgondolva kell kezelni.

---

²³ De La Rue, L., J.R. Polanin, D.L. Espelage, T.D. Pigott (2013). *School-based Interventions to Reduce Dating and Sexual Violence: A Systematic Review*, The Campbell Collaboration.

²⁴ Fellmeth, G.L.T., C. Heffernan, J. Nurse, S. Habibula & D. Sethi (2013). Educational and Skills-Based Interventions for Preventing Relationship and Dating Violence in Adolescents and Young Adults, *Campbell Systematic Reviews*, 2013: 14.

²⁵ Egészségügyi Világszervezet (WHO) (2009). *Violence prevention the evidence – Promoting gender equality to prevent violence against women*. Genf: Egészségügyi Világszervezet.

²⁶ Wolfe, D.A. & P.G. Jaffe (1999). Emerging strategies in the prevention of domestic violence, *The Future of Children – Domestic Violence and Children*, 9(3), 133 – 144. o.

²⁷ További információkért lásd: <http://www.boystomenproject.com/>

²⁸ Fox, C.L., M.-L. Corr, D. Gadd & I. Butler (2013). Young teenagers' experiences of domestic abuse. *Journal of Youth Studies*, 1 – 17. o.

²⁹ Fox, C.L., R. Hale & D. Gadd (2014). Domestic abuse prevention education: listening to the views of young people. *Sex Education*, 14(1), 28 – 41. o.

- **Tanítási módszerek:** Az egyenmegoldás alkalmazását el kell kerülni. A programoknak jobban kell alkalmazkodniuk a csoport diákjainak/tanulóinak igényeihez és tapasztalataihoz.
- **A programot vezető személy(ek):** Úgy tűnik, hogy – az egész iskolával és a külső szervezetekkel szorosan együttműködő – tanárok vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy a programot vezessék, amennyiben rendelkeznek az ahhoz szükséges kellő önbizalommal és készségekkel, és képesek kezelni a csoport által esetleg tapasztalt kényelmetlenségeket.

A horvátországi „Erőszakmentes élet” projekt foglalkozik néhány e bekezdésben említett kérdéssel. A projekt egyaránt tartalmazza az erős médiajelenlét révén ismert emberek bevonásával történő általános figyelemfelhívó kampányt, valamint a kamaszokkal az őket különböző módon bevonó dinamikus és interaktív munkamódszerekkel végzett közvetlen megelőzési munkát:

- Az **iskolai interaktív műhelyeket** a rendőrség, a nem kormányzati szervezetek, valamint az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja vezeti a tanárokkal és az oktatókkal folytatott szoros együttműködésben.
- A **konceptcionális művészeti programok** tematikus színdarabokból állnak, amelyek révén a kamaszok egy új, számukra szokatlan módon tanulnak meg gondolkodni az előadás és résztvevők közötti közvetlen kommunikáció vagy a zene és a dalok révén, a pozitív hozzáállás ösztönzése érdekében.
- Az erőszakmentességgel, a toleranciával és diszkriminációval kapcsolatos kérdésekről folyó interaktív viták – ideértve esszék írását az erőszakról és annak kezeléséről – olyan párbeszédnek, amelyek során ösztönzik a kritikus gondolkodást, a rendőrséggel és a hatóságok képviselőivel, valamint a nemzetközi és civil társadalmi szervezetekkel tartott találkozók pedig aktívan bevonják a szélesebb körű közösségben élő kamaszait, és ösztönzik az erőszak bejelentését.

2. A legjobb gyakorlattal foglalkozó 2013-as konferencia ideiglenes következtetései

Ahogy már említettük, a legjobb gyakorlattal foglalkozó idei konferencián a családon belüli erőszak leküzdése terén tevékenykedő, valamennyi uniós tagállamból érkező politikai döntéshozók, kutatók és gyakorló szakemberek vettek részt. A cél egy lehetőség kialakítása volt a tapasztalatok és a tudás megosztására és terjesztésére, valamint a családon belüli erőszak megelőzése terén bevált gyakorlatok bemutatására.

Előadást tartottak a különböző nemzetközi szervezetek, mint például az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete, az Európai Fórum a Városi Biztonságért és az Amnesty International. Ezen felül négy szekcióülésre került sor, amelyek magukban foglalták az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny pályázatainak bemutatását. Ezeket a szekcióüléseket az EUCPN titkársága által meghívott szakértők tartották.

- Az elsődleges reagálással kapcsolatos taktikákkal és kötelező intézkedésekkel foglalkozó 1. szekcióülést Anne Groenen (Thomas More Kempen, University College, Belgium) vezette.

- Az áldozatoknak kínált szociális segítségnyújtási mechanizmusokkal és az általános figyelemfelkeltéssel foglalkozó 2. szekcióülést João Lazaro (az áldozatok támogató társulás, Portugália) vezette.
- A kockázatértékeléssel és a korai megelőzési programokkal foglalkozó 3. szekcióülést Chiara Sgarbi (Modenai Egyetem, Reggio Emilia, Italy) vezette.
- Az erőszakos magatartás megváltoztatására irányuló programokkal és az ügynökségek közötti együttműködéssel foglalkozó 4. szekcióülést John Kwaks (European Organisation of Probation (CEP)) vezette.

A négy szakértő meghívást kapott a konferencia végén tartott, a végső következtetésekkel foglalkozó ülésre is, hogy megosszák a témával kapcsolatos nézőpontjukat és a bevált gyakorlatokról szóló előadásukat, rámutassanak a jövőben várható egyes kihívásokra és néhány ajánlást fogalmazzanak meg.

A litván elnökség jelenleg a családon belüli erőszak megelőzésére irányuló *bevált gyakorlatokról szóló kézikönyv* kidolgozásával foglalkozik, amely bemutatja az Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló versenyben benyújtott projekteket, valamint Litvánia és más tagállamok néhány bevált gyakorlatait. A kézikönyv tartalmazza majd a családon belüli erőszak megelőzésére vonatkozó következtetéseket, amelyek a vitaindító beszédekre és az összes párbeszéd összefoglalójára, valamint az európai gyakorló szakemberek egyes végső ajánlásaira építenek (lásd az I. mellékletet). A kézikönyvet várhatóan 2014 első felében teszik közzé.

A következő lista áttekintést nyújt a végső ülés során a szakértők által említett néhány ideiglenes következtetésről és ajánlásról, amelyeket a saját tapasztalatuk mellett a szekcióülések során bemutatott projekkel kapcsolatos véleményükre alapoztak. Mindezek vonatkoznak továbbá az 1.1. pontban leírt kérdések némelyikére is (lásd fent). A következtetések és ajánlások teljes listája – amelyet a litván elnökség készített és tett közzé – szintén az I. mellékletben található.

- Számos alkalommal hangsúlyozták **a multidiszciplináris és a több ügynökségen alapuló megközelítés** fontosságát. Nem elég üres szavakat hangoztatni. Valódi erőfeszítéseket kell tenni az együttműködés és a folyamatban érintett különböző felek bevonása érdekében.
- Mindez azt is jelenti, hogy a különféle nézőpontok ellenére részt kell venni a párbeszédokban. A **konszenzusos és monolitikus megközelítéstől való eltávolodást** szintén helyes útnak tekintették.
- Hasznos, ha a több ügynökséggel vagy szolgálattal való együttműködés során valaki ténylegesen koordinálja a munkát. Például érdemes tovább vizsgálni **egy független felelős** kijelölését (aki nem tartozik sem a rendőrséghez, sem a bírósághoz vagy a jóléti szolgálatokhoz), aki koordinál és nyomon követ az egyedi eseteket.
- A civil társadalom és az állami ügynökségek közötti **partnerség**, annak szintjétől függetlenül szintén erősen ajánlott.
- Említésre került, hogy a munkának **áldozatközpontúnak** kell lennie. Fontos olyan eszközöket kialakítani, amelyek megelőzik a családon belüli erőszak megismétlődését, ilyen például a **kockázatértékelés**, azonban a végső célnak az áldozatok támogatásának és a nekik nyújtott segítségnek kell lennie.
- **A képzett szakembereknek** megfelelő tudással kell rendelkezniük a partner által elkövetett erőszak dinamikájáról és különböző profiljairól, és képesnek kell lenniük a helyzet felmérésére a megbízható kockázatértékelési eszközök

alkalmazása mellett a megérzéseikre hagyatkozva, továbbá mind az áldozat, mind pedig az elkövető bevonásával.

- A nyilvános kampányok révén történő **általános figyelemfelkeltés** fontos munkának minősül a családon belüli erőszak megelőzése és az erőszak elutasításának kialakítása terén.
- Erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy az otthonokban gyakran rejtve maradó erőszakra fény derüljön. Ezért a **rendőrséghez beérkező bejelentések növekvő száma** jó jel lehet, ami azt mutatja, hogy az emberek megtalálják az erőszakból kivezető utat. A puszta számok mögé kell látni.
- Az iskola-alapú fellépések révén történő **korai megelőzés** segítséget nyújthat az erőszakot toleráló hozzáállás és viselkedés megváltoztatásához azáltal, hogy már fiatal életkorban sikerül ezeket leküzdeni.
- Uniós és nemzeti szinten egyaránt el kell végezni a munkát, és figyelembe kell venni a **kulturális különbségeket, valamint az összefüggéseket** is. Például nem feltételezhető, hogy a nemek, a család és az erőszak fogalma ugyanaz Európa északi és déli részén.
- Mivel a családon belüli erőszak és a nemi alapú erőszak olyan kérdések, amelyekkel szinte minden uniós tagország kénytelen szembenézni, rendkívül fontos **az ötletek, a tudás, a gyakorlat és a kutatási eredmények megosztása**.

A jövő kihívásai a családon belüli erőszak megelőzése terén – a tudás megosztása az EUCPN keretében

A nőkkel szembeni és a családon belüli erőszak leküzdése terén tett hatalmas erőfeszítések ellenére még mindig több kihívás áll előttünk. A 2012. decemberi következtetéseiben³⁰ az Európai Unió Tanácsa felismerte, hogy többet kell tenni az áldozatokat segítő szolgálatok koordinációja és finanszírozása, a célzott megelőzési programok, a szakemberek képzése és az adatgyűjtés javítása terén nemzeti és uniós szinten egyaránt. Több nemzetközi és uniós szervezet – amelyek már (a fentiekben) említésre kerültek, mint például a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete és az EGSZB – különféle egyéb jelentései, következtetései és ajánlásai szintén említést tesznek ezekről és egyéb más elvárásokról.

A fentiekben említetteknek megfelelően a családon belüli erőszak kérdése az EUCPN munkája során rendszeresen felmerül. A ciprusi és az ír elnökség alatt 2012–2013 során az ismeretek megosztására irányuló néhány ülésre került sor, amelyek során arra kérték a tagállamokat, hogy osszák meg a családon belüli erőszak leküzdése terén előttük álló kihívásokkal kapcsolatos véleményüket. Ezen felül felkérték őket, hogy jelezzék, melyek azok az ismeretek vagy gyakorlatok a családon belüli erőszak leküzdése terén, amelyeket hasznos lenne megkapni más joghatóságoktól.

A fő kihívások tekintetében a következő fontos kérdések merültek fel:

- Az egyik fontos említésre kerülő kihívás a családon belüli erőszak tekintetében a **kultúra és a hozzáállás általános megváltozására** irányuló igény volt. Az eddig tett erőfeszítések ellenére az emberek még mindig túlságosan elnézőek a

---

³⁰ Lásd: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/134081.pdf

családon belüli erőszakkal szemben. Magánéleti kérdés helyett az állam és az egész társadalom felelősségének kell tekinteni.

- A nyilvánosság figyelmének felkeltése során felismerték a **média szerepének** fontosságát. A különféle médiákkal fenntartott szoros kapcsolat és a rendszeres kampányok tehát fontos kihívást jelentenek.
- Emellett **az áldozatokat, a tanúkat, sőt az elkövetőket bátorítani kell, hogy tegyenek bejelentést.**
- Kiemelt prioritásnak és egyúttal jelentős kihívásnak minősül a **jobb adatgyűjtés és regisztráció**, amely támogatást nyújt a **hatékonyabb cselekvési tervek** kidolgozásához.
- Szükség van **kockázatértékelési szempontok és egy automatizált információs rendszer létrehozására**, amelyeken a rendőrség és a bíróságok egyaránt elsajátítanak illetve használnak, annak érdekében, hogy a lehető legnagyobb legyen az áldozatvédelemre irányuló stratégiák hatékonysága.
- A figyelemfelkeltés, a képzések és az oktatás révén többet kell **beruházni az elsődleges megelőzésbe**. Több erőfeszítésre van szükség a **bevándorló lakosság eléréséhez**.
- Több beruházásra van szükség a családon belüli erőszak **tanújává váló gyermekekkel**, az **erőszakos elkövetőkkel** és a **reszocializációs programokkal** folyó munkába.
- Az újbóli áldozattá válás előfordulása még mindig nagyon magas, ezért erőfeszítéseket kell tenni a családon belüli erőszak eseteinek még hatékonyabb kezelése érdekében, például a szakemberek folyamatos képzésével, a specializált intervenciós egységek létrehozásával, az ilyen ügyek nyomon követésére szolgáló átlátható és hatékony eljárások kialakításával, valamint az elkövetőkkel foglalkozó és az erőszakos magatartás megváltoztatására irányuló programokban történő beruházással.
- A **civil társadalom, a nem kormányzati szervek és más szervezetek bevonását** ösztönözni kell.
- Több figyelmet kell szentelni **az idősök elleni, az azonos nemű partnerek közötti**, valamint **a férfiakkal szemben a nők által elkövetett erőszaknak**.
- Végezetül az **ismeretek és a bevált gyakorlatok jobb átadására** van szükség az uniós tagállamok között.

Az egész EU-ra kiterjedő hálózatként az EUCPN jelentős szerepet játszik az információk, ismeretek és gyakorlatok tagállamok közötti cseréjében. A tagállamok így tanulhatnak egymástól, más és jobb módokat találva a családon belüli erőszak megelőzésére és leküzdésére. Ezen felül az EUCPN platformként is szolgál, amely keretében valamennyi tagállamhoz közvetlenül lehet kérdéseket intézni a konkrét információk tekintetében.

A már megszerzett ismeretek megosztása mellett ugyanannyira fontos megvizsgálni, melyek azok az információ(típusok), amelyek hiányoznak, illetve amelyekre valamennyi vagy néhány uniós tagállamnak szüksége van. Az ír elnökség során merült fel a kérdés, hogy melyek azok az ismeretek vagy gyakorlatok, amelyek a családon belüli erőszak leküzdése terén hasznos volna más joghatóságtól kapni. Egyértelmű, hogy az egyes válaszok szorosan kapcsolódtak a fent említett kihívásokhoz, ugyanakkor új kérdések is felmerültek.

- A **becsületbeli erőszak leküzdése terén bevált gyakorlatok** példái.

- Az **egyes (kiszolgáltatott) csoportok, mint például a fogyatékos személyek, gyermekek és fiatalok, valamint az elkövetők körében történő megelőzés** terén végzett munka módjai.
- A **kockázatértékelés** módszerei és azok hatása a védelem indoklására.
- A **közvetítés hatékonysága** a családon belüli erőszak eseteiben.
- **Jogi intézkedések**, mint például a távoltartási végzés vagy védelmi határozat, valamint az iskolák, a szociális és egészségügyi szolgáltatások előtt nyitva álló jogi lépések, azokban az esetekben, amikor családon belüli erőszakot gyanítanak és/vagy derítenek fel.

Ahogy a legjobb gyakorlattal foglalkozó vilniusi konferencián az egyik szakértő összefoglalta:

„A családon belüli erőszak elleni küzdelem állandó feladat mind az áldozatok, mind pedig a következő generációk érdekében. Sohasem fejeződik be!”

Egyéb hasznos (gyakorlati) információforrások és iránymutatások

- A *Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete* az Európai Unió önálló szerve, amely létrehozásának célja a nemek közötti egyenlőség előmozdításához való hozzájárulás és ennek megerősítése volt, beleértve a nemek közötti esélyegyenlőség érvényesítését valamennyi uniós politikában és az abból eredő tagállami politikákban, a nemi hovatartozáson alapuló megkülönböztetés elleni küzdelmet és az uniós polgároknak a nemek közötti egyenlőség tudatosításának növelését. A családon belüli erőszak leküzdésével kapcsolatos munkájuk magában foglalja a különféle forrásokra, bevált gyakorlatokra, módszerekre és eszközökre vonatkozó információt, valamint a családon belüli erőszak megelőzésével és leküzdésével foglalkozó szereplőkre vonatkozó információt. További információk a következő honlapon találhatóak: <http://eige.europa.eu/content/domestic-violence>.
- A Nemzetközi Bűnmegelőzési Központ (ICPC) 2008-as, a nők biztonságára irányuló gyakorlatok és politikák gyűjteménye összefoglalja a nők biztonságával kapcsolatos stratégiákat és programokat szerte a világból. A gyűjtemény megtekintéséhez kattintson az alábbi linkre: [http://www.crime-prevention-intl.org/fileadmin/user_upload/Publications/Women s Safety. A universal concern ANG.pdf](http://www.crime-prevention-intl.org/fileadmin/user_upload/Publications/Women_s_Safety_A_universal_concern_ANG.pdf)
- Az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatalának (UNODC) a nőkkel szembeni erőszakra adott hatékony rendőrségi válaszlól szóló kézikönyve és képzési tanterve áttekintést ad a vonatkozó normákról és szabványokról, valamint iránymutatást nyújt az elsőként reagálók, mint például a rendőrség számára arról, miként kell beavatkozni a nőkkel szemben elkövetett erőszak esetén. A kézikönyv letöltéséhez kattintson az alábbi linkre: [http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook on Effective police responses to violence against women English.pdf](http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook_on_Effective_police_responses_to_violence_against_women_English.pdf) – a képzési tanterv letöltéséhez kattintson az alábbi linkre: [http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Training Curriculum on Effective Police Responses to Violence against Women.pdf](http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Training_Curriculum_on_Effective_Police_Responses_to_Violence_against_Women.pdf))
- Az *Európai Nők az Erőszak Ellen (WAVE)* egyéni és évente közzétett országjelentései részletes információkat adnak a nőket támogató szolgálatokról és minőségi szabványokról európai szinten. További információkért lásd: <http://www.wave-network.org/country-info>
- Az *Egészségügyi Világszervezetnek (WHO)* az erőszak megelőzéséről szóló beszámoló sorozata arról tájékoztat, hogy mi vált be a személyek közötti (köztük a nők és lányok ellen elkövetett) erőszak és az egyén önmaga ellen forduló agressziójának megelőzése terén. A beszámolók célja egyértelmű irányt mutatni a tekintetben, hogy a finanszírozók, politikai döntéshozók és a programok végrehajtói miként fokozhatják az erőszak megelőzésére irányuló erőfeszítések hatását. A további információkért és a sorozat letöltéséért lásd: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/4th_milestones_meeting/publications/en/index.html

I. melléklet – az EUCPN által rendezett, a legjobb gyakorlattal foglalkozó 2013-as konferencia következtetései és ajánlásai³¹

A 2013-as Európai Bűnmegelőzési Díjért zajló verseny és a legjobb gyakorlattal foglalkozó 2013-as konferencia fő témája a családon belüli erőszak megelőzése volt.

Családon belüli erőszaknak tekinthető nemre vagy szexualitásra való tekintet nélkül az intim partnerek vagy más családtagok fenyegető magatartása, illetve az általuk elkövetett erőszak vagy bántalmazás. Bárki válhat a családon belüli erőszak áldozatává, amely korra, nemre, szexualitásra, anyagi vagy földrajzi helyzetre való tekintet nélkül előfordulhat bármilyen típusú kapcsolatban.

A téma öt altémára oszlott, amelyeket különbözőképpen vizsgáltak az ismeretek megosztására irányuló párbeszéd során, a kitöltött kérdőíveken, illetve legjobb gyakorlattal foglalkozó konferencia szekcióüléseiben:

- az elsődleges reagálással kapcsolatos taktikák és kötelező intézkedések;
- szociális segítségnyújtási mechanizmusok az erőszak áldozatai számára;
- közvetítés a családon belüli erőszak tekintetében;
- Az erőszakos magatartás megváltoztatására irányuló programok és azok hatása a büntetések kiszabására;
- kockázatértékelés és annak hatása a védelem indokolására;

E következtetések és ajánlások az európai bűnmegelőzési hálózat által 2013. szeptember 12-én Vilniusban, 2013. május 21-én Dublinban és 2012. szeptember 19-én Larnacában megtartott ismeretmegosztó párbeszédeknek összefoglalójára, a litván elnökség által a vilniusi ismeretmegosztó párbeszéd előtt előterjesztett kérdőívére 11 tagállam által adott válaszokra, és a legjobb gyakorlattal foglalkozó 2013-as konferencián folytatott párbeszédnek összefoglalójára, Az EUCPN „A családon belüli erőszak leküzdése az EU-ban – politikák és gyakorlatok” című 4. számú eszköztárának kivonatára, valamint a legjobb gyakorlattal foglalkozó 2013-as konferencia vitaindítójára épülnek.

Következtetések

Általános következtetések

- A konferencia során számos alkalommal hangsúlyozták a multidiszciplináris és a több ügynökségen alapuló megközelítés fontosságát. A konszenzusos és monolitikus megközelítéstől való eltávolodást szintén helyes útnak tekintették. Mindez azt is jelenti, hogy a különféle nézőpontokkal kell részt venni a párbeszédekben.
- Az áldozatok biztonsága a családon belüli erőszak megelőzésének fő célja. Valamennyi meghozott intézkedés és a végrehajtott eszközök e végső célt kívánják elérni.

---

³¹ Közzétette a litván elnökség

- A családon belüli erőszak eseteivel foglalkozó szereplők magas szintű szakmaiságát nehéz fenntartani a folyamatos továbbképzések nélkül.
- A nyilvános kampányok révén történő általános figyelemfelkeltés fontos munkának minősül a családon belüli erőszak megelőzése és az erőszak elutasításának kialakítása terén.
- A konkrét fellépések növelhetik a rendőrségi statisztikákat, azonban ebben az esetben a nagyobb számok az elvégzett munka hatásait is jelezhetik. A rendőrséghez beérkező bejelentések növekvő száma tehát azt mutatja, hogy az emberek megtalálják az erőszakból kivezető utat.
- Az iskola-alapú fellépések révén történő korai megelőzés segítséget nyújthat az erőszakot toleráló hozzáállás és viselkedés megváltoztatásához azáltal, hogy már fiatal életkorban sikerül ezeket leküzdeni.
- A családon belüli és a nemi alapú erőszak olyan kérdések, amelyekkel szinte minden uniós tagország kénytelen szembenézni, a meghozott intézkedések és a bevezetett eszközök azonban tagállamonként változhatnak a különböző kontextusok és a társadalom függvényében.
- A nemi alapú erőszakról beszélve figyelembe kell venni a kulturális szempontokat is. Meg kell érteni, hogy a család és a partneri kapcsolatok fogalma Uniós-szerte változhat.

Az elsődleges reagálással kapcsolatos taktikák és kötelező intézkedések

- A legtöbb tagállamban az elsődleges reagálás magában foglalja az erőszak rendőrségi beavatkozás útján történő megállítását, az áldozatnak nyújtott első segítséget, az elkövető elleni intézkedéseket, a tények rögzítését, a bizonyítékok összegyűjtését, a szociális szolgáltatások, egészségügyi intézmények és nem kormányzati szervezetek értesítését és a velük folytatott együttműködést, valamint az áldozat tájékoztatását a segítségnyújtás lehetőségeiről.
- A jogi hagyományoktól függ, hogy a családon belüli erőszak tekintetében szükség van-e speciális jogszabályokra. A legtöbb tagállamban nem rendelkezik külön jogszabály az elsődleges reagálásokról a családon belüli erőszak eseteiben. A családon belüli erőszak előfordulására adott elsődleges reagálások főleg a rendőrségi jogszabályok és a büntető törvénykönyv határozzák meg.
- Egyes országokban a belső eljárások vagy a rendőrtisztek számára szóló speciális iránymutatások vonatkoznak arra, miként kell eljárni az ilyen típusú esetekben.
- A legtöbb tagállam nem rendelkezik a családon belüli erőszakkal foglalkozó rendőrségi alakulatok szakértőivel. Néhány esetben szakosodott tisztek foglalkoznak a családon belüli erőszak eseteivel, azonban rendszerint más közrendi ügyekkel foglalkoznak.
- Csak néhány tagállam alkalmaz technikai eszközöket (pl. karkötők) a családon belüli esetekben, de csak akkor, ha az áldozat rendkívül nagy veszélynek van kitéve.

- A családon belüli erőszakot megtapasztaló családokkal való együttműködés során a legfontosabb taktikai kérdés a másodlagos viktimizáció elkerülését célzó eszközök kidolgozása.
- A másodlagos viktimizáció elkerülésének fő eszközével, azaz az ideiglenes távoltartási végzéssel/védelmi határozattal kapcsolatos joghatóság gyakran a bíróságok hatásköre. Egyes tagállamokban a különleges jogszabályok lehetőséget adnak a rendőrségnek arra, hogy közvetlenül ilyen védelmet kínáljanak az áldozatok számára, azonnal reagálva a családon belüli erőszakra és így időt megtakarítva biztosítják az áldozat biztonságát.

Szociális segítségnyújtási mechanizmusok az erőszak áldozatai számára

- A családon belüli erőszak olyan horizontális kérdés, amely integrált megközelítést kíván. A valamennyi partnerrel az intézményi koordináció révén folytatott együttműködés elengedhetetlen az összes intézkedés hatékony végrehajtásához.
- A rendvédelmi és a szociális ügynökségek közötti együttműködést kétféleképpen különböztetjük meg: Az első egy FENTRŐL LEFELE modell, amely egy nemzeti terven alapul, és amelyben a kormányzati intézmények látják el feladatokkal a gyakorló szakembereket. Mindez hivatalos vagy informális formában is végrehajtható. A másik, LENTRŐL FELFELE modell decentralizált, és amely keretében a nem kormányzati szervezetek, a rendőrség és az ügyészek a szociális támogatást nyújtók révén vezetik a kezdeményezéseket.
- A családon belüli erőszak áldozatainak az incidenst követően nyújtott segítségnek minden esetben része a multidiszciplináris megközelítés, de ezt legtöbbször a nem kormányzati szervek nyújtják/koordinálják: specializálódott segítségnyújtási központok, az áldozatokat segítő szolgálatok, az intervenciók központok vagy kormányzati intézmények és civil társadalmi szervezetek, amelyeket az állam (társ)finanszíroz.
- A bűnüldözési ügynökségek és az áldozatokat támogató szociális ügynökségek és más társadalmi partnerek közötti együttműködést a legtöbb tagállamban a jogszabályok határozzák meg. Egyes tagállamok minőségbiztosítási rendszereket vezettek be a szolgáltatások minőségének támogatására.
- Nem minden tagállam rendelkezik a családon belüli erőszak leküzdésének nemzeti koordinátorával; gyakran több intézmény osztozik a feladatokon, azonban egyes tagállamokban akár regionális/helyi koordinátorok is dolgoznak a családon belüli erőszak olyan eseteiben, ahol még nem került a tárgyalásra sor.
- Az önkéntesek mutatják, hogy mennyire erős az áldozatok támogatása, és hozzájárulnak a támogatási lánc nagy sikeréhez is.
- Átfogó tanulmányok és kutatások figyelmének központjába kerültek azok az ismert okok, amelyek miatt az egyének nem jelentik be a bűncselekményeket. Ilyen ok lehet az ismeretek hiánya a cselekmény jogellenességével kapcsolatban, a cselekmény bagatellizálása, a nyomozás sikerességével kapcsolatos alacsony elvárások, a saját magánéletük egyes elemeinek felfedésével kapcsolatos félelem, szégyenérzet, bűntudat, a megtorlástól való félelem, valamint az igazságügyi és támogatási rendszerbe vetett bizalom hiánya.

- A figyelemfelkeltésre irányuló erősfeszítések folyamatos feladatot jelentenek a családon belüli erőszak áldozatainak nyújtott támogatás koordinálása során.

Közvetítés a családon belüli erőszak tekintetében

- A közvetítés innovatív alkalmazása a gyakorlatban azt mutatja, hogy alkalmazása a családon belüli erőszak eseteiben lehetséges és hasznos, azonban figyelmesen fel kell mérni az erőszak konkrét helyzeteit, a következményeit, valamint az áldozat elvárásait.
- Megállapítható tehát, hogy a családon belüli erőszak eseteiben a közvetítés főleg akkor sikeres, ha az erőszak pszichológiai vagy gazdasági, és az áldozat nem szenved el súlyos testi sérüléseket.
- A családon belüli erőszak eseteiben a közvetítési modell legtöbbször nem a megbékélésre, hanem a konfliktusban részt vevő valamennyi fél szempontjából egy megfelelő, racionális megoldásra irányul.
- A családon belüli erőszak leggyakrabban előforduló formái esetében a békítés és közvetítés csak néhány tagállamban áll rendelkezésre. A bíróságok elrendelhetik őket a tárgyalási szakaszt megelőző nyomozás vagy a tárgyalás során, illetve akár az ítéletben is.
- A legtöbb tagállamban a közvetítés az elkövetőkkel foglalkozó programok vagy az áldozatot támogató szolgáltatások részét képezik.
- Általában a megbékélési szakasz nem befolyásolja a büntetőjogi szankciót. Azokban az esetekben, amikor a közvetítés nincs hatással a bírósági eljárásra, a büntetőeljárás alternatívájaként szolgál és a büntetőeljárás lezárásához vezet, illetve egyéni elbírálás alapján befolyásolhatja a büntetés szintjét.
- A tárgyalást megelőző szakaszban vagy a bírósági eljárás során a békítetést és a közvetítést a bíróságok végzik. A nem kormányzati szervezetek a támogatott projektekkel dolgoznak, a szakosított szolgálatok koordinációja mellett. Egyes tagállamokban az akkreditált közvetítők vagy a pártfogó felügyelői és közvetítői szolgálat alkalmazottai rendelkeznek hatáskörrel az erőszak áldozatai és családjaik számára nyújtott közvetítés terén.

Az erőszakos magatartás megváltoztatására irányuló programok és azok hatása a büntetések kiszabására

- Az elkövetők magatartásának megváltoztatására irányuló programok fontos szerepet játszhatnak a családon belüli erőszak megismétlődésének megelőzésében, ezért a multidiszciplináris megközelítés részévé kell válniuk.
- Az erőszakos magatartás megváltoztatására irányuló programok kiterjedése és jogi lehetőségei tagállamonként változnak, a munkát azonban gyakran inspirálják a nemzetközi partnerek bevált gyakorlatai.
- Az elkövetők magatartásának megváltoztatására irányuló programok révén történő intervenció hatékonysága sokkal nagyobb, ha a megelőző munkába az elkövető és az áldozat(ok) mellett azokat a családtagokat is bevonják, akik az erőszak szemtanúivá váltak.

- A férfiak számára kialakított krízisközpontok segíthetnek a férfiaknak abban, hogy megbirkózzanak a pszichológiai, érzelmi és szociális gondjaikkal, támogatva a családokon belüli erőszak megelőzését.
- Az erőszakos magatartás korrekciója nemcsak azokban az esetekben fontos, amikor az erőszakos személy továbbra is a családdal él, hanem akkor is, ha a kapcsolat felbomlik. Az ilyen erőszakos személyek számára segítséget kell nyújtani a kapcsolatukon belüli magatartásuk javításához és ahhoz, hogy megtanulják a problémáikat – nem erőszakos módon – kezelni.

Kockázatértékelés és annak hatása a védelem indoklására

- A konferencia során kiemelték, hogy a kockázatértékelés iránti érdeklődés meglehetősen új, csupán az elmúlt 25 évben alakult ki. A kutatás ezen területe rendkívül fontos az áldozatok védelme és a veszélyes és káros magatartások korlátozása tekintetében.
- Az erőszakkal vagy annak egyes fokaival járó kockázati tényezőket nem mindig értékelik akkor, amikor a családon belüli erőszak megelőzésére irányuló bűnmegelőzési programok bevezetésre kerülnek.
- Az ügyben felmerülő kockázatok részletes értékelésére van szükség az áldozat megvédéséhez, a rendőrségi és jogi válasz intenzitásának meghatározásához, a kockázatkezelési terv kidolgozásához és a kezelési szükségletek meghatározásához.
- A kockázatértékelés rendszerint három szakaszt foglal magában: i. információgyűjtés és szűrés – a magas kockázatokkal járó esetek azonosítása, összpontosítva a korlátozott forrásokra; ii. a különféle kockázatok értékelése és kódolása, valamint iii. a kockázatkezelési stratégiák azonosítása, például a kockázatkezelési tervek és intervenciók kidolgozásával.
- A kockázatértékelés fő megközelítései a következők: a klinikai módszer (amely az értékelő tapasztalataira és képzéseire, valamint az információk eseti alapon történő idiografikus kiválasztásán alapul), az aktuáriusi módszer (rögzített és egyértelmű szabályok, az információ kiválasztásának egyértelmű kritériumai, valamint a statisztikailag jelentős csoportok alkalmazásával értékelt és kombinált információ) és a strukturált szakmai ítélet (a megközelítések kombinációja, a személyiségre és a körülményekre vonatkozó információk kiválasztása, elméleti ismeretek és saját értelmezés, valamint a kockázatértékelés gyakorlati hasznáról szóló párbeszéd).
- Az erőszak kockázatának megközelítése egy komplex tevékenység, amely számos készséget és képességet foglal magában és amelyet a különféle konkrét esetekre kell szabni.
- Végezetül meg kell említeni, hogy nincs kockázatértékelés kockázat nélkül. Az emberi viselkedést nem lehet fenntartások nélkül előre jelezni. A józan ész és az elméleti ismeretek nyújtják a legjobb támaszt az erőszakos/veszélyes magatartások összetett világának megismeréséhez.

A családon belüli erőszak megelőzésére vonatkozó ajánlások

Általános ajánlások

- Valódi erőfeszítéseket kell tenni az együttműködés és a folyamatban érintett különböző felek bevonása érdekében. Fontos az intézmények közötti kommunikáció. A civil társadalom és az állami ügynökségek közötti partnerség, annak szintjétől függetlenül szintén határozottan ajánlott.
- Az érdekelt felek munkája során a figyelem központjában az áldozatnak kell lennie. Fontos megteremteni bizonyos eszközöket, pl. kockázatértékelési eszközt, amelyek megelőzik a családon belüli erőszak megismétlődését, emellett nélkülözhetetlen az áldozatoknak nyújtott támogatás és segítség.
- A családon belüli erőszak eseteivel foglalkozó képzett szakértőknek kellő tudással kell rendelkezniük a partner által elkövetett erőszak dinamikájáról és különböző profiljairól. Fel kell tudni mérniük a helyzetet a megbízható kockázatértékelési eszközök alkalmazása mellett a megérzéseikre hagyatkozva, továbbá mind az áldozat, mind pedig az elkövető bevonásával.
- A rendőrtisztek, bírák, ügyészek és igazságügyi szakértők, valamint a szociális és egészségügyi dolgozók közös képzése segíthet a családon belüli erőszakra reagálás terén az egységes nézőpont és a közös stratégiakialakításában.
- Hasznos, ha a több ügynökséggel vagy szolgálattal való együttműködés során valaki ténylegesen koordinálja a munkát. Például érdemes tovább vizsgálni egy független felelős kijelölését (aki nem tartozik sem a rendőrséghez, sem a bírósághoz vagy a jóléti szolgálatokhoz), aki koordinál és nyomon követ minden egyes egyedi esetet. Szintén javasolt egy országos szintű multidiszciplináris munkacsoport/bizottság létrehozása a nem kormányzati szervezetek bevonásával.
- A figyelemfelkeltő kampányokat más megelőzési tevékenységekkel párhuzamosan kell megszervezni, mivel az áldozatok elérésének egyik legjobb módjáról van szó, és a családon belüli erőszak bejelentésének gyakoriságát is növelhetik.
- Erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy az otthonokban gyakran rejtve maradó látens erőszakról tudomást szerezzenek. A puszta számok mögé kell látni.
- A korai megelőzési programoknak – amelyek potenciálisan megváltoztathatják a fiatalok magatartását és hozzáállását a családon belüli erőszakhoz – a főbb érdekelt felek által az iskolákban bevezetett korai bűnmegelőzési csomagok részévé kell válniuk.
- Rendkívül fontos az ötletek, ismeretek, gyakorlatok és kutatások tagállamok közötti megosztása a különféle bevált gyakorlatok elfogadása érdekében.
- Uniós és nemzeti szinten egyaránt el kell végezni a munkát és figyelembe kell venni a kulturális különbségeket, valamint az összefüggéseket is. Például nem feltételezhető, hogy a nemek, a család és az erőszak fogalma ugyanaz Európa északi és déli részén. Ezért e kérdésben mindig egy specifikus összefüggésben kell tevékenykedni nemzetközi szinten.
- A korai intervenció csökkentheti a jövőbeli potenciális költségeket az egészségügy, a szociálpolitika és a szakmai alkalmasság tekintetében, és hosszú távú pozitív hatást gyakorolhat a közösségekre.

Az elsődleges válaszással kapcsolatos taktikák és kötelező intézkedések

- Ajánlott a családon belüli erőszak leküzdésére irányuló konkrét jogalkotás bevezetése, azonban az egyértelmű taktikák és célzott fellépések leírását különféle jogszabályok és egyéb szabályozások is tartalmazhatják. A nem kormányzati szervezetek, szociális szolgáltatások, és a speciális oktatás szintén a korai megelőzési folyamat részét képezhetik.
- A specializált rendőrségi alakulatok minőségibb választ adhatnak a családon belüli erőszakra. Minden egyes rendőrőrsön javasolt legalább egy családon belüli erőszakkal foglalkozó koordinációs tisztet kijelölni. E tisztnek együtt kell működnie a nem kormányzati szervezetekkel és az áldozatokkal, valamint ellenőrizniük kell, hogy az elkövető eleget tesz-e az előírt kötelezettségeinek.
- A másodlagos viktimizáció megelőzésének előnyben kell részesülnie az egyéb taktikai elemek között. E folyamatba nemcsak a rendőrséget, hanem a nem kormányzati szervezeteket és a szociális szolgálatokat is be kell vonni, figyelembe véve így a családon belüli erőszak problémájának széles körű társadalmi aspektusait. A hatékony megközelítés általában részletes és strukturált iránymutatást igényel.
- Határozottan ajánlott az egyes uniós tagállamokban alkalmazott megközelítés, ahol a rendőrség közvetlenül adhat ki távoltartási végzést. Mindez garantálja a családon belüli erőszak incidenseire adott gyorsabb választ és az áldozat biztonságát.

Szociális segítségnyújtási mechanizmusok az erőszak áldozatai számára

- A multidiszciplináris megközelítés megfelelő eszköznek tűnik a bűnmegelőzési intézkedések szinte minden típusa esetében. Fontos megerősíteni a hatékony megközelítéseket, ugyanakkor a feladat az emberi élet védelme. A pontos modellt az ország kulturális, társadalmi és jogi körülményeihez kell igazítani.
- Az áldozatok támogatásával foglalkozó nem kormányzati szervezetek tűnnek a családon belüli erőszak megelőzése területén az egyik legfontosabb partnernek. A kormánynak és a társadalomnak támogatniuk kell erőfeszítéseiket. A jól szervezett és szilárd áldozatsegítő szolgáltatások országos hálózata egységességhez és a támogatás jobb minőségéhez vezethet.
- Az áldozatoknak nyújtott támogatás minőségének fokozása érdekében egy minőségellenőrzési rendszert kell bevezetni, és ki kell nevezni a családon belüli erőszak megelőzésének nemzeti koordinátorát.
- A társadalmon belül ösztönözni kell és elő kell segíteni az önkéntesek munkáját. A rendőrség vagy a nem kormányzati szervek által működtetett ingyenes segélyvonalak segíthetnek abban, hogy a családon belüli erőszak eseteit gyakrabban jelentsék be és annak megelőzésében, hogy az elkövetők visszatérjenek.
- Amennyiben az áldozat vonakodik bejelentést tenni, a bűnözéssel foglalkozó specialistáknak jobban kell kommunikálniuk az információkat, például a bűncselekmények bejelentése fontosságának elmagyarázásával, a hallgatáspárti

érvek megcáfolásával és legfőképpen biztosítva az áldozatokat az információhoz való jogukról.

- Fontos legyőzni a tabukat, felhívni a figyelmet a családon belüli erőszakra, beszélni a kérdésről és a lehető legvizuálisabban elmagyarázni, hogy mit jelent az erőszakos bántalmazás áldozatának lenni. Folyamatos erőfeszítést kell tenni a döntéshozóknak a folyamatba való bevonása érdekében is.
- Az áldozatsegítő intervenciós modell figyelmének központjába az áldozatot mint ÜGYFÉLET kell helyezni, tiszteletben tartva az ő szükségleteit, döntéseit és véleményét.
- Az intervenciós modellt az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód elvének, valamint a nem, faj vagy etnikai hovatartozás, vallás, nemi irányultság, életkor, anyagi helyzet, iskolázottság, ideológia vagy egyéb alapján történő megkülönböztetéstől való mentesség elvének kell kormányoznia.
- A családon belüli erőszak áldozatainak támogatását célzó intervencióknak a lehető leghamarabb meg kell történnie, ideális esetben az érintett ügynökségekkel – a rendőrséggel, a bírósággal és más szervezetekkel – való közvetlen együttműködésben. Minderre a helyzet fokozódásának megelőzése, a viktimizáció hatásainak csökkentése, valamint a családon belüli erőszak áldozatai által gyakran tapasztalt másodlagos viktimizáció elkerülése érdekében van szükség.

Közvetítés a családon belüli erőszak tekintetében

- A jogi körülményekre kell alapozni annak eldöntését, hogy az egyes tagállamokon belül integrálni kell-e a közvetítést a családon belüli erőszak megelőzésébe. Ezen felül szükséges hangsúlyozni, hogy a közvetítés meghatározott intézmények által végzett tevékenységek közé tartozik.
- Ajánlott lehet az elkövető magatartásának javítását a büntetés szintjével összhangba hozni, amennyiben a jogrendszer lehetővé tesz ilyesmit.
- A közvetítés hozzájárul a kapcsolatok új, nem erőszakos kultúrájához, azonban a családon belüli erőszak esetén a közvetítés szükségét egyedi alapon kell elbírálni.
- Javasolt, hogy a családon belüli erőszak eseteiben a közvetítést olyan közvetítők végezzék, akik legalább néhány éves gyakorlattal rendelkeznek.
- Ki kell emelni az áldozatok közvetítéshez való hozzájárulását és azt a jogukat, hogy a folyamat során bármikor visszaléphessenek.

Az erőszakos magatartás megváltoztatására irányuló programok és azok hatása a büntetések kiszabására

- A családi erőszak terén a hatékony intervenció az egész multidiszciplináris rendszer (azaz a gondozás, igazságszolgáltatás és az önkormányzat/közösség terén tevékenykedő valamennyi szolgálat) bevonása mellett igényli az ügynökségek közötti, sőt nemzetközi szintű együttműködést és a szakemberek gyors válaszadását.

- Javasolt a helyzet kockázatértékelését még azelőtt elvégezni, mielőtt az elkövető bekapcsolódik a magatartás megváltoztatására irányuló programba. Az intervenciót a helyzet megfelelő diagnosztizálására kell alapozni. A családon belüli erőszak esetében megfelelő kockázatértékelési eszközök figyelembe veszik az áldozat szempontjait, a visszaesés esélyére vonatkozó becslést, az azonnali és a hosszú távú kockázatot és a családon belüli erőszak extrém, súlyos formáinak kockázatát.
- Az elkövető házastársát és családtagjait bevonó nyomon követési programnak lehetőség szerint a fő programmal párhuzamosan kell futnia.
- Azokban az esetekben, ahol a partnerek az további együttélés mellett döntenek, fontos megadnia támogatást mindkét fél számára.
- Az elkövetőnek meg kell tanulnia felismerni a kockázat jeleit, ismernie kell az erőszak okait, valamint a kapcsolatban betöltött saját szerepét és a kapcsolat dinamikáját, felelősséget kell vállalnia az (erőszakos) magatartásért, új stratégiákat kell tanulnia, gyakorolnia kell a biztonságos kapcsolathoz szükséges készségeket, és késznek és motiváltnak kell lennie a további terápiában való részvételre (amennyiben az javasolt).

Kockázatértékelés és annak hatása a védelem indoklására

- A viktimizáció kockázati tényezőinek azonosítása alapvető a válsághelyeztek megelőzése és kezelése tekintetében. Azonosítani kell az erőszak minimalizálására vagy megelőzésére irányuló hasznos taktikákat, és alkalmazni kell azokat az empirikus adatok révén.
- Ki kell dolgozni a nagy számú esetekre alkalmazható hatékony előrejelzési és megelőzési modelleket.
- Az oktatással/hozzáállással foglalkozó munka és a fiatalok (gyermekek és fiatal felnőttek) körében történő figyelemfelkeltés hasznos stratégiának bizonyulhat a lehetséges jövőbeli erőszak kockázatának csökkentése terén.
- Ki kell dolgozni az erőszakkal kapcsolatos ügyekkel foglalkozó szakemberek számára szóló kockázatértékeléssel foglalkozó specifikus képzési programokat, amelyek érvényes tájékoztatást és specifikus operatív eszközöket kínálnak nekik.

Elérhetőségek:

EUCPN titkárság
Tel.: +32 2 557 33 30
Fax: +32 2 557 35 23
E-mail cím: eucpn@ibz.eu
Honlap: www.eucpn.org

[D.P : Philip Willekens – Boulevard de de Waterloo 76 – 1000 Brussels]

Veiligheid en Preventie
Sécurité et Prévention

